

Kan vi lære noget af svenskerne?

Hermed bringes den sidste af efterårets artikler i serien med fokus på racespecifikke sygdomme. Her beskrives et svensk projekt omhandlende racespecifikke avlsstrategier

■ Af Vibeke Knudsen, kommunikationskonsulent

Danskere og svenskere er ikke ens. Adskillige sociologiske og erhvervspsykologiske undersøgelser har dokumenteret, at der er ganske store forskelle på, hvordan danskere og svenskere griber en opgave an. I den korte version kan forskellene beskrives sådan her:

Svenskerne foretager som regel et vældig grundigt forberedelsesarbejde. De holder mange møder, nedsætter arbejdsgrupper, fastlægger kommissorier for, hvad opgaven omfatter, og hvordan processen skal foregå hen til løsningen. Arbejdet tager lang tid, men når det er færdigt, er resultatet også gennemarbejdet, og både de involverede og andre berørte parter gør som foreskrevet.

Danskerne arbejder hurtigere og mere uformelt. Vi kaster os gerne ud i opgaven, uden at den er præcist beskrevet og handler gerne på grundlag af de informationer, vi nu har ved hånden. Selv om vi da også kan få en del tid til at gå med møder, så kommer vi som regel nogenlunde hurtigt til en konklusion, hvorefter både de involverede og andre berørte parter gør fuldstændig, som det passer dem!

RAS

Kennelklubberne har en helt central opgave, som består i at sikre hundenes velfærd. Hvis

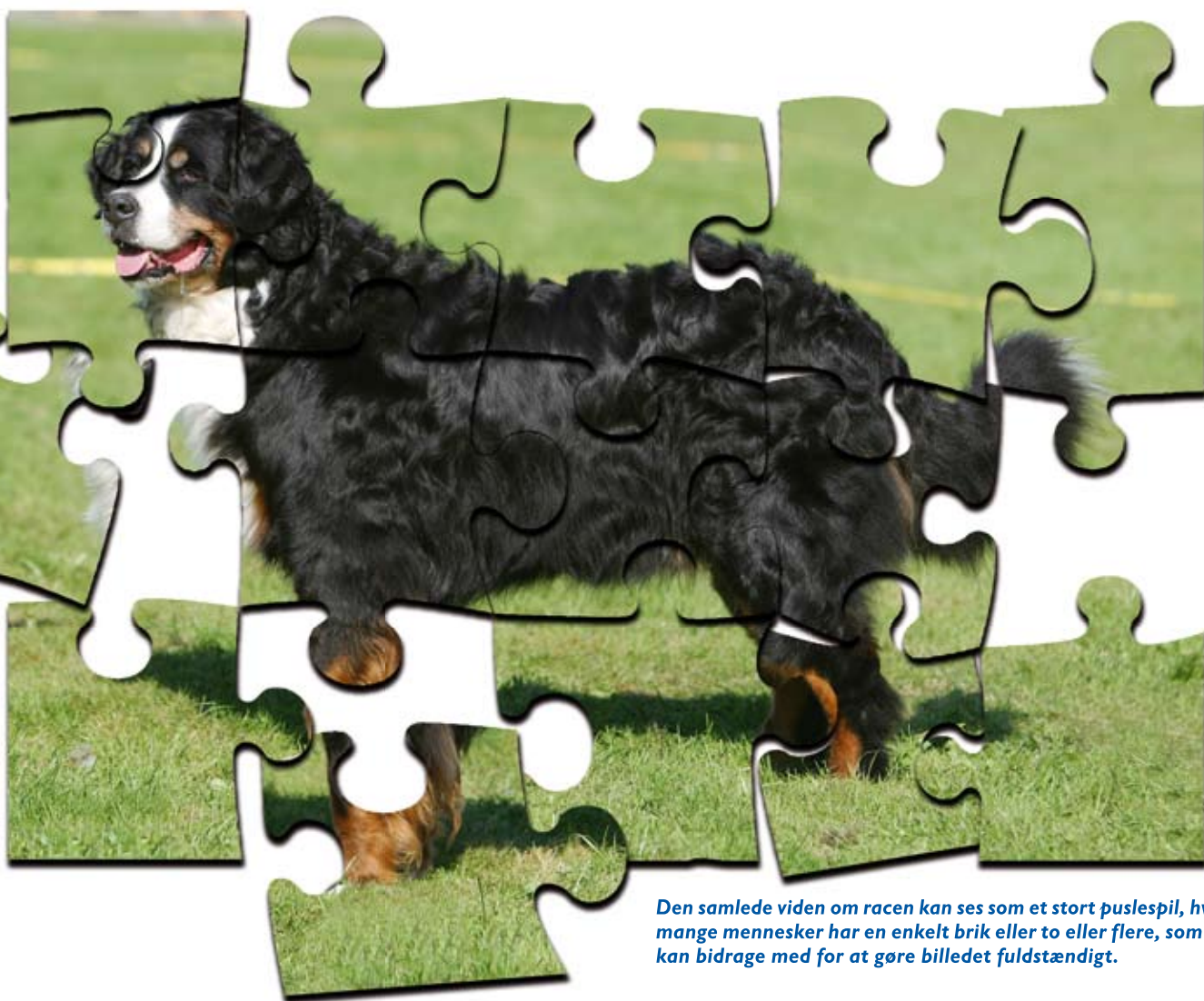


Foto: Wiegarden/Jørgen Bak Rasmussen

Den samlede viden om racen kan ses som et stort puslespil, hvor mange mennesker har en enkelt brik eller to eller flere, som de kan bidrage med for at gøre billedet fuldstændigt.

man er i tvivl om, hvorvidt noget man selv eller ens klub foretager sig er på rette spor, så kan man passende overveje, om det er til gavn for hundenes velfærd.

Denne prioritering ligger også bag det store svenske projekt RAS.

RAS kalder svenskerne projektet. Det står for Racespecifikke Avlsstrategier – altså en handlingsplan for avlen inden for hver enkelt race. Handlingsplanen består af et avismål og metoder til at nå frem til målet. Handlingsplanen er opbygget af tre dele: fortid, nutid og fremtid.

- **Racens historiske baggrund og udvikling**
- **Beskrivelse af racens nuværende tilstand**
- **Konklusioner, prioriteringer, mål og strategi for fremtiden.**

Når vi danskere ser på, hvordan svenskerne har grebet opgaven an med at få has på racespecifikke sygdomme og andre gebrækligheder, kan man godt blive lidt overvældet over det apparat, der er stillet på benene.

Hvorfor kan vi ikke bare gøre, som vi plejer?

Det er et stort indgreb i naturens gang, når vi mennesker f.eks. bestemmer, at vi gerne vil have nogle hunde med et helt bestemt ud-

seende og nogle helt bestemte egenskaber. Ved kun at anerkende visse dyr til brug i avl i en race og ved efter et stykke tid at "lukke stambogen", opnår man naturligvis, at hunde inden for samme race ligner hinanden – både i sind og skind. Det giver os som brugere en god sikkerhed for, hvilken slags hund vi får, hvis vi vælger netop race NN.

Men den lukkede stambog betyder også, at racen ikke tilføres nye gener. Der er kort sagt en fast pulje af gener, som vi – ved paring – kan sammensætte mere eller mindre talentfuldt. Hvis vi kun anvender en lille del af racens individer – f.eks. næsten kun benytter de hanhunde, som er blevet brugs- eller eksteriørchampions, så undlader vi at anvende en væsentlig del af de gener, som findes inden for den pågældende race.

"Og, hvad så?" kunne den enkelte opdrætter spørge. "Ved at benytte champions får jeg jo som opdrætter den største sikkerhed for, at mine hvalpe bliver særligt talentfulde eller smukke. Og på den måde kan min kennel vinde præmier og jeg får lettere ved at sælge mine hvalpe."

Det er rigtigt set fra den enkelte opdrætters synspunkt. Men kun på kort sigt. For med den snævre genpulje øges risikoen for, at vores hunde får racespecifikke sygdomme betragteligt. Sygdomme med dominant arvegang er ikke så problematiske, for dem opdager man jo hurtigt. Hvis en af forældrene har sygdommen, bliver hvalpene også syge. Og på den måde kan man hurtigt få stoppet brugen af det syge forældredyr i avlen.

Sygdomme med recessiv (vigende) arvegang er meget sværere at få has på. Her skal både mor og far have sygdommen for at give den videre til hvalpene. Hvis kun en af forældrene er bærer af sygdommen, vil nogle af hvalpene også blive bærere, men de vil ikke selv blive syge. Først den dag, de bliver parret med en anden anlægsbærer, går det galt, og hvalpene får sygdommen. Jo færre genetisk forskellige avlsdyr, der anvendes i en race, jo større er risikoen for, at de dårlige gener møder hinanden i en avlskombination. Og på den

måde kan opdrætterens kortsigtede, private interesser stå i vejen for racens tarv.

Derfor kan der være god grund til at gøre tingene på en anden måde, end vi plejer. For når man skal tage bredere hensyn i sin avlsplanlægning, så kræver det samarbejde og deling af den viden, som opdrættere, dyrlæger, hvalpekøbere, forsikringsselskaber, DKK og specialklubberne ligger inde med. Den samlede viden om racen kan ses som et stort puslespil, hvor mange mennesker har en enkelt brik eller to eller flere, som de kan bidrage med for at gøre billedet fuldstændigt.

Hvordan har svenskerne gjort?

Der er i dag udarbejdet en strategi for avlen for ca. 120 racer i Sverige. Forud herfor er gået et stort arbejde i de enkelte specialklubber.

Man har indsamlet og dokumenteret racens historiske udvikling: Hvordan har den forandret sig gennem årene mht. mentalitet, funktion og eksteriør? Er der positive egenska-

DKK er opmærksom på, at der allerede i dag er adskillige danske specialklubber, som arbejder seriøst og målrettet med deres racers sundhed. Der er klubber, som har grebet tingene an på deres egen måde, og der er klubber som Dansk Terrier Klub, som er gået i gang på måder, der kan sidestilles med RAS. Hensigten med denne artikel er at inspirere klubberne til at overveje, om arbejdsmetoden i RAS er noget for klubben – evt. i en lidt "fordansket" udgave.

1/4 ANN.

Man kan læse meget mere om RAS på den svenske kennelklubs hjemmeside www.skk.se. Se under punktet "Verksamhet" og derefter "RAS". Her kan du bl.a. se, hvilke racer der er udarbejdet avlsstrategier for.

ber, som er gået tabt? Eller er der netop sket en ønskværdig udvikling?

Man har *indsamlet viden om racens tilstand i dag*: stambogsoplysninger, prøve- og udstillingsresultater, helbredsoplysninger (som i Sverige i høj grad findes dokumenteret racevis hos forsikringsselskaberne), oplysninger fra ejerne om hundenes helbred, funktion og mentalitet. Udregning af den effektive populationsstørrelse og indavlsgrad. Alt sammen oplysninger, som er utroligt vigtige, når man skal fastlægge en avlsplan.

Man har *prioriteret problemerne og fastlagt mål* (Parallel: Der bliver dræbt 300 mennesker i trafikken, heraf mere end 1/3 på landevejene. Dette tal vil vi inden 2010 bringe ned med 25%). Man har *fastlagt en strategi* for, hvordan man når sit mål (Parallel: Vi beder alle vores amter om at gennemgå landesulykkerne fra de sidste 5 år og ser, om vi

Ved kun at anerkende visse dyr til brug i avl i en race, og ved efter et stykke tid at "lukke stambogen", opnår man naturligvis, at hunde inden for samme race ligner hinanden – både i sind og skind. Det giver os som brugere en god sikkerhed for, hvilken slags hund vi får, hvis vi vælger netop race NN. Men den lukkede stambog betyder også, at racen ikke tilføres nye gener.

kan finde fællestræk. Vi sætter pris på, hvad det vil koste at undgå de forskellige typer ulykker og anvender vores ressourcer der, hvor vi "får mest for pengene").

Hvis vi går tilbage til hundene, så er det jo f.eks. meget vigtigt, at man ikke i en race bruger alt sit krudt på at bekæmpe en lidelse i en race, bare fordi bekæmpelse af den pågældende lidelse er forholdsvis enkel og baserer sig på kendt teknologi, hvis den samme race i virkeligheden døjer med helt andre – og endnu mere alvorlige – problemer.

Kan metoden bruges i Danmark?

Store, langsigtede opgaver, som involverer mange mennesker – der oven i købet ofte har private "dagsordener" med i baglommen – kræver næsten altid, at der er en klart fastlagt, men samtidig enkel plan for gennemførelse af opgaven. De involverede skal vide, hvad der kommer til at ske hvornår, og hvad det skal bruges til?

Samtidig skal alle kende deres "besøgelsestid". Det kan altså ikke nytte noget, at man som opdrætter først lader klubbens aktive folk arbejde på højtryk i 1 1/2 år og så kommer og brokker sig over noget, som hørte hjemme i fase 1, fordi man først gider sætte sig ind i tingene, når de f.eks. får betydning for, om man selv kan gøre præcis, som man havde tænkt sig.

Arbejdet med hundeavl er karakteristisk ved, at det er en meget stor gruppe af fri-

villige mennesker, der skal arbejde sammen om at nå målet. Det er DKK's vurdering, at rammerne i RAS – arbejdet med at beskrive fortiden og nutiden samt beslutte fremtiden – kan danne et godt udgangspunkt for arbejdet i de enkelte klubber. Man kan næsten sige, at den svenske model svarer til den arbejdsmetode, som – med ganske god succes – er blevet anvendt på mange danske arbejdspladser og som kaldes "Fremtidsværksted". Så ja, i hundeverdenen kan vi godt lære noget af svenskerne.

Det danske særpræg

Hvis man skal tage lidt hensyn til den danske arbejds tradition, vil vi anbefale, at man ikke slider klubben helt op med et alt for stort analysearbejde af tingenes nuværende tilstand. Gennemlæsning af en del af de svenske strategier giver det indtryk, at man via meget grundige analyser har fundet frem til nogle problemer, som i realiteten allerede var kendt, men måske ikke erkendt. Så i stedet for at undersøge 117 ting om en race kan man måske komme lidt hurtigere og mere koncentreret i gang ved at spørge ud i medlemsbladet: "Hvad synes I – kære medlemmer – er vores races 3-5 største problemer?" Og man kan lade medlemmerne svare både via almindelig post og via mails for at højne svarprocenten. Derefter kan man koncentrere sine undersøgelser og sin dokumentation om disse forhold og sørge for at få fastlagt mål for, på hvilke områder racen skal forbedres, og hvordan det konkret skal ske. Med en systematisk arbejdsproces som RAS kan man måske holde lidt styr på os anarkistiske danskere undervejs i arbejdet, så man forbedrer chancerne for at gøre noget effektivt for sin race, så den holder sig sund og rask. ■

